

Przemoc rani i zniewala

Przemoc jest zjawiskiem obecnym w historii ludzkości od niepamiętnych czasów. I choć zmieniają się epoki historyczne, systemy polityczne, orientacje religijne, struktury gospodarcze i same układy rodzinne, zachowania o charakterze przemocy wciąż są obecne. Podobnie jak wymienione wyżej elementy przemoc również zmienia swoje oblicze. Jednak nigdy nie jest czymś bardziej cywilizowanych, bardziej humanitarnym, czy akceptowanym społecznie. Wydaje się, iż jest ona jednym z najboleśniejszych i wciąż aktualnym wyzwaniem dla polskiej polityki społecznej. Od wielu lat, podejmowane są systemowe starania zmierzające do rozwiązania, tego kompromitującego cywilizowane społeczeństwa, problemu w relacjach międzyludzkich. Jedną z najbardziej destrukcyjnych form przemocy, jest przemoc w rodzinie. Biorąc pod uwagę delikatność i intymność życia rodzinnego można stwierdzić, iż stanowiona fakt absolutnie niezrozumiały i godny szczególnego traktowania na gruncie budowania systemu pomocy dziecku i rodzinie. Znamiennym jest fakt, że występuje ona w rodzinach o zróżnicowanym statusie społecznym, materialnym, kulturze edukacyjnej, czy strukturze demograficznej rodziny. Jest przez to fenomenem niezwykle dynamicznym i trudnym do zaobserwowania. Pojawia się bowiem nawet tam gdzie jej się nikt nie spodziewa. Przemoc, kiedy pojawia się w rodzinie, może dotyczyć wszystkich jej członków, osoby starsze, dzieci, kobiety, mężczyźni, młodzież. Stanowi przedmiot zainteresowania i prac wielu gałęzi życia społecznego i nauki. Może być analizowana na gruncie prawa, socjologii, medycyny, pedagogiki, psychologii oraz wielu innych dyscyplin naukowych. Staje się obszarem działań polityki społecznej, zarówno w wymiarze globalnym, jak i lokalnym. W przeciwdziałanie przemocy włącza się administracja rządowa, samorządy lokalne oraz organizacje pozarządowe i osoby prywatne.

Przemoc podobnie zresztą, jak agresja, będąca jej bezpośrednią z przyczyn, nie jest terminem jednoznacznym. Jednak agresja nie może być na równi stawiana z przemocą. Agresja sama w sobie nie ma cech wskazujących na czynienie komuś krzywdy, zniszczenia, destrukcji. Właściwie skanalizowana i kontrolowana budzi ludzka aktywność, przyczynia się do rozwoju człowieka, budzi zdrową rywalizację. Przemoc natomiast zawsze skierowana jest na wyrządzenie komuś krzywdy, zranienie, wywołanie strachu i zagrożenia. Przemoc obejmuje wiele odmian i odcieni. Najbardziej podstawowymi są: przemoc fizyczna, przemoc emocjonalna, przemoc seksualna i zaniedbywanie. Współcześnie mówi się również o cyberprzemocy, przyjmującej najróżniejsze zachowania i działania.

Przemoc zawsze narusza godność człowieka, odbiera mu poczucie bezpieczeństwa, zniewala i rani emocjonalnie a często i fizycznie. Krzywdy wyrządzone przez zachowania agresywne są widoczne przez wiele lat a czasem i do końca życia. W tym kontekście nikt wobec przemocy nie powinien przechodzić obojętnie. Pomocą należy objąć zarówno ofiary przemocy, jak i sprawców, którzy często dopuszczają się przestępstw z użyciem przemocy nie radząc sobie z życiem, swoimi emocjami, bagażem doświadczeń wyniesionych z domu rodzinnego. Pomoc wspomniana powinna być wielosektorowa, interdyscyplinarna i przyjmować integralną wizję człowieka w perspektywie całości jego życia. Fragmentaryczne bowiem i oderwane od człowieka działania nie przynoszą spodziewanych efektów. Działania na rzecz człowieka „naznaczonego przemocą” powinny obejmować, edukację, profilaktykę, diagnozę, interwencję i terapię. Niezwykle ważnym działaniem jest budowanie przez różne podmioty społeczne „kultury prawnej” na wysokim poziomie. Z nadzieją i zadowoleniem należy przyjąć działania wielu organizacji pozarządowych, które w sposób systemowy integrują różne usługi społeczne w budowaniu społeczeństwa wolnego od przemocy.

Literatura polecana:

- Aronson E. *Człowiek istota społeczna*, PWN, Warszawa 2006
- Dutton D.G., *Przemoc w rodzinie*, Grupa Wydawnicza Bertelsmann Media, Warszawa 2001
- Dyjakon D. *Diagnoza i psychoterapia sprawców przemocy domowej. Bezpieczeństwo i zmiana*, Diffin 2014
- Grewiński M., *Wielosektorowa polityka społeczna. O przeobrażeniach państwa opiekuńczego*, TWP, Warszawa 2010.
- Hamer H., *Psychologia społeczna. Teoria i praktyka*, Difin, Warszawa 2005
- Pospiszyl I. *Przemoc w rodzinie*, Wydawnictwo szkolne i pedagogiczne, Warszawa 1998
- Rode D., *Psychologiczne uwarunkowania przemocy w rodzinie. Charakterystyka sprawców*, UŚ, Katowice 2010
- Strelau J., *Psychologia. Podręcznik akademicki*, GWP, Gdańsk 2000
- Herman J. L., *Przemoc oraz psychiczny i powrót do równowagi*, GWP, Gdańsk 2000.
- Madanes C., *Seks miłość przemoc, psychoterapia sprawców i ofiar*, GWP, Gdańsk 1999.
- Bernard H., Mac Kenzi R., *Podstawy terapii grupowej*, GWP, Gdańsk 2000.
- Niehoff D., *Biologia przemocy*, Media Rodzina, Poznań 2001.
- Gilligan J., *Wstyd i przemoc*, Media Rodzina, Poznań 2001.
- Memon A., Vrij A., Bull R., *Prawo i psychologia*, GWP, Gdańsk 2003.
- Linowski K., *Agresja, autoagresja przemoc w życiu człowieka*, PR, Radom 2012.
- Szczepaniak R., Wawrzyniak J., *Różne spojrzenia na przemoc*, AHE, Łódź 2008.
- Wawrzyniak J., *Socjologiczne i psychologiczne aspekty przemocy*, WSHE, Łódź 2007.
- Mościskier A., *Natura ludzka a problem przestępczości*, Żak, Warszawa 2001.
- Gajewski M., Dołęga Z., *Spoleczne i osobiste przestrzenie samotności*, CPS von Velke, Milejówek – Warszawa 2018.
- Jędrzejko M. Z., Szwadzik A., *Pedagogika i profilaktyka społeczna, nowe wyzwania, konteksty, problemy*, CPS von Velke, Milejówek – Warszawa 2018.